

Roskilde, 20. December 2010

Introduktionskurser for tosprogede forældre - Erfarings- og inspirationshæfte

Indledning

Ungdommens Uddannelsesvejledning i Roskilde og Lejre (UU-Roskilde) har indgået samarbejde med Fastholdelseskaravanen om at udvikle og afholde introduktionskurser for tosprogede forældre på erhvervsskoler i Roskilde og omegn. Baggrunden for kurserne er, at en stor procentdel af de tosprogede unge falder fra erhvervsuddannelserne – og at for få søger – og at dette til dels skyldes manglende viden og støtte fra forældrenes side. Formålet med kurserne er derfor at introducere forældrene til erhvervsskolerne, så de for det første får et kendskab til deres eksistens og for det andet får større viden om, hvordan de kan hjælpe deres børn på vej. Som en del af projektet modtager lidt under halvdelen af målgruppen hjemmebesøg af en UU-vejleder samt en tolk. Hjemmebesøgene er tænkt som en ekstra støtte til udvalgte forældre, som kan have gavn af en snak med UU-vejlederen om deres børns uddannelsesmuligheder.

Projektet havde opstart i november 2009 og afsluttes med nærværende erfaringsopsamling i december 2010.

Projektets organisering

UU-Roskilde har indgået samarbejde med fire lokale erhvervsskoler i projektet. Samarbejdspartnerne er Roskilde Handelsskole (RHS), Roskilde Tekniske Skole (RTS), Slagteriskolen/Uddannelsescentret i Roskilde (UCR) samt Social- og Sundhedsuddannelsen i Holbæk (SOSU Holbæk).

Efter aftale med Fastholdelseskaravanen blev der ved projektstart nedsat hhv. en styregruppe og en netværksgruppe. UU-Roskilde nedsatte endvidere selv en arbejdsgruppe.

Styrende udviklingsgruppe (Styregruppen):

Styregruppen består af repræsentanter fra de fire involverede erhvervsskoler, hhv. RHS, RTS, UCR og SOSU samt chef for UU-Roskilde, én vejleder fra UU-Roskilde og projektlederen. Styregruppens opgave er at fastsætte de overordnede rammer for projektet. Det drejer sig om udvælgelseskriterier ift. målgruppen, kommunikation med målgruppen, økonomiske prioriteringer ift. rammerne for introduktionskurserne, evalueringer af introduktionskurserne, synliggørelse samt forankring. Styregruppen har været velfungerende og deltaget engageret i dialog om alle dele af projektet.

Lokalt uddannelsesnetværk (Netværksgruppen):

Netværksgruppen består af lokale "ressourcepersoner" fra Roskilde og Lejre. Dvs. personer som med deres faglige baggrund kan bidrage til udviklingen af projektet. Gruppen består konkret af faglærere og vejledere fra de fire erhvervsskoler samt repræsentanter fra TiendeklasseCenter Roskilde (TCR), VUC Roskilde, Roskilde Sprogcenter, Roskilde Produktionskole, tosprogskonsulent fra Roskilde Kommune, integrationskonsulent fra Roskilde Kommune, og SSP-konsulent fra Roskilde Kommune. I begyndelsen af projektet var en projektmedarbejder fra Lejre Jobcenter tilknyttet Netværksgruppen, men hun blev senere trukket ud af projektet. Desuden var tre vejledere fra UU-Roskilde samt projektlederen tilknyttet Netværksgruppen.

Netværksgruppen har via dialog i netværksmøderne været med til at definere projektet. Netværksgruppen har bl.a. haft besøg af en konsulent fra virksomheden Navigent, der holdt oplæg om forældredialog og iværksatte øvelser vedrørende dette. Til mødet blev der talt om kommunikationen med vores målgruppe, om vigtigheden af hvordan vi præsenterer projektet både i det skriftlige informationsmateriale og mundtligt, og vi diskuterede problemstillinger som stigmatisering af forældrene og etik. Mødet var produktivt og givtigt, og tilbagemeldingerne fra Netværksgruppen var positive – b

1

de omkring emnerne på dagsordenen samt oplægget og øvelserne fra Navigent. På andre netværksmøder har udviklingen af de konkrete introduktionskurser været på dagsordenen, og arbejdsgruppen har fortalt om oplevelserne fra hjemmebesøgene. Netværksgruppen har ligeledes været med til at evaluere projektet – især midtvejs i projektet blev der talt om, hvilke ændringer der ville være givtige at foretage i efterårets introduktionskurser.

Arbejdsgruppen:

Arbejdsgruppen består af de tre vejledere fra UU-Roskilde, som er involveret i projektet, samt projektlederen. De tre vejledere og projektlederen har været sparringspartnere. Arbejdsgruppen har jævnligt holdt møder op til deadlines omkring bl.a. udvælgelse af målgruppen, udsending af informationsmateriale, afholdes af hjemmebesøg mm. Det er de tre vejledere, der har stået for den konkrete udvælgelse af målgruppen samt afviklingen af hjemmebesøgene.

Målgruppen – udvælgelseskriterier

Målgruppen er etniske minoritetsforældre med børn i 6.-9.-klasse på hhv. Tjørnegårdsskolen og Østervangsskolen samt skolerne i Lejre: Kirke Hyllinge Skole, Hvalsø Skole og Sprogcenteret i Roskilde. Vi har fokuseret særligt på isolerede forældre med dårlige danskundskaber, som vil have svært ved på egen hånd at tilegne sig viden om deres børns uddannelsesmuligheder.

I udvælgelsesprocessen har vejlederne i Roskilde samarbejdet med de skoler, som børnene går i. Dvs. klasselæreren, skolens tosprogs koordinator samt lokalt forankrede tolke har været med til at udvælge forældrene blandt skolens tosprogede elever i 6.-9. klasse. De har fokuseret på forældre, som skolen har meget lille kontakt med, fx forældre der ikke deltager i forældremøder, forældre med dårlige danskundskaber, forældre til elever med et stort fravær mm. Derudover har det selvfølgelig været alfa og omega, at det er forældre til børn, som potentielt kunne begynde på en erhvervsuddannelse. Dvs. forældre til de elever som allerede ved, at de skal i gymnasiet, og som har de nødvendige fagkundskaber til dette, er ikke en del af målgruppen. I Lejre har udvælgelsen foregået i samarbejde med en lokalt forankret tolk, der ligeledes er ansat i skoleforvaltningen, med medarbejdere fra modtagerklassen på Hvalsø Skole samt på grundlag af informationer fra en medarbejder i Lejre-Jobcenter. Enkelte af familiernes børn, over 18 år, går ikke i skole, men er tilknyttet det lokale jobcenter som kontanthjælpsmodtagere. Lejregruppen varierer meget fra Roskildeguppen i og med den fortrinsvis består af sent ankomne flygtningefamilier. Her er det ikke alle udvalgte forældre, der har børn i 6.-9. klasse, nogle går eksempelvis i ungeklassen på sprogskolen. For Lejregruppens vedkommende har en stor del af forældrene også været interesseret i introduktionskurserne i forhold til egne uddannelsesdrømme. Flere af forældrene har således ønsket selv at starte på en erhvervsuddannelse.

Hjemmebesøg:

Der er blevet afholdt 34 hjemmebesøg. Enkelte af de inviterede familier har fravalgt hjemmebesøg. Hjemmebesøgene er overordnet gået godt. Forældrene har været glade for besøgene og stillet mange spørgsmål angående deres børns uddannelsesmuligheder og de fire erhvervsskoler. Generelt har de tyrkiske familier modtaget besøgene særlig godt. Et par enkelte arabiske familier har været lidt skeptiske over for projektet og især spørgende omkring, hvorfor netop de var udvalgt til at deltage.

På hjemmebesøgene har vejlederne taget udgangspunkt i en oversigt over de forskellige uddannelsesveje, man kan tage efter folkeskolen (se bilag), og derefter fortalt mere specifikt om erhvervsuddannelser. Vejlederne har vejledt forældrene ved at fortælle om uddannelsessystemet, hvorfor besøgene er præget af nogen envejskommunikation, men forældrene har til gengæld stillet mange spørgsmål og fortalt om deres ønsker for deres børn – og enkelte også om deres ønsker for dem selv vedrørende uddannelse. Vejlederne informerede desuden grundigt om introduktionskurserne og de fire erhvervsskoler ved alle hjemmebesøg.

Vores erfaring er, at hjemmebesøgene har givet os mulighed for at opnå kontakt til en målgruppe, som vejlederne ikke har fået fat i før. Det drejer sig om forældre, der sjældent møder op til forældremøder, og som ikke kender meget til de uddannelsesmuligheder, deres børn har. Hjemmebesøgene har været stærkt medvirkende til at skabe en tillidsfuld relation vejleder og forældre imellem. Endvidere har besøgende skabt en forpligtende relation: de familier, der modtog hjemmebesøg, har været bedre til at møde op til de introduktionskurser, som de havde tilmeldt sig.

Det er nærliggende at lave et opfølgende hjemmebesøg, fx om et år, hos de involverede familier, især de der har mindre børn. Pt. har vi allerede haft ét opfølgende hjemmebesøg.

Anbefalinger vedrørende hjemmebesøg:

Det er vigtigt, at man på et hjemmebesøg er opmærksom på sin rolle som gæst i familiens hjem. På det lavpraktiske plan: husk at være respektfuld og høflig, tage skoene af og tage imod, hvad der bliver serveret. Gå i dialog med forældrene om deres syn på opdragelse og uddannelse, og husk at være ydmyg: selvom vejlederen har den professionelle baggrund for at vejlede om uddannelse, så skal forældrenes ønsker og holdninger ikke underkendes. Fortæl om uddannelsessystemets muligheder, lyt på forældrenes ønsker for børnene, tal med dem om børnenes egne ønsker (og ikke mindst kompetencer) og vejled derefter om reelle muligheder.

Det kan være en god idé at udarbejde noget skriftligt materiale, der beskriver introduktionskursernes formål, samt hvilke datoer og tidspunkter, de foregår på. Dette skal oversættes til flere sprog, så det kan gives til forældrene på det sprog, de er bedst til. Vi har endvidere udleveret alt materiale på dansk for ikke at fornærme nogle forældre, der kan læse dansk.

Tolkning:

Tolkene har været en absolut uundværlig del af projektet, både når det drejer sig om hjemmebesøg, telefonkommunikation og tolkning på introduktionskurserne. De har formået at skabe god kontakt til familierne og på den måde også støttet flere forældre i at møde op til kurserne.

Tolkene har fået en stor viden om erhvervsuddannelser gennem projektet, hvorfor det vil være meget relevant at anvende samme tolke i andre uddannelsesmæssige sammenhænge.

Til dagligt arbejder tolkene i Roskilde og Lejre, hvilket gør det lettere at fastholde brugen af dem i fremtiden. Flere af tolkene er tosproglære og kender nogle af forældrene i forvejen, det har haft en stor betydning for den gode relationsdannelse.

At flere af tolkene gennem deres arbejde har haft et kendskab til en del af de udvalgte familier, har altså vist sig at have en positiv effekt. Relationen mellem familierne og tolkene var på forhånd god, og vores indtryk er, at denne relation har været medvirkende til forældrenes velvilje over for projektet. Ved udvælgelsen af tolke, diskuterede vi i netværksgruppen om det personlige kendskab mellem tolkene og familierne kunne give bagslag, dvs. om det kunne afholde nogle forældre fra enten at ville deltage i projektet eller udtale sig til tolkene. Vores overordnede indtryk er dog, at de lokale tolke har haft en positiv effekt på projektet, fordi de har været særligt gode til at skabe en tryk relation til forældrene. Tolkene er endvidere blevet professionaliseret i uddannelsesområdet i løbet af projektet, og kan derfor med fordel bruges til efterfølgende tolkesamtaler med fokus på uddannelse.

Anbefalinger vedrørende tolkning:

At tolke er ikke bare at oversætte, det er også *tolkning*. Det er derfor alfa og omega at have nogle kompetente tolke, der kender til det stof, de tolker. Det kan betale sig at holde et opstartsmøde med tolkene, hvor man gennemgår stoffet, der skal tolkes. Her kan fx medbringes en oversigt over det danske uddannelsessystem (se bilag). I dette projekt har det været relevant at forklare grundigt, hvordan erhvervsuddannelserne er bygget op med hhv. skole- og praktikforløb, og fx forklare hvad en "indgang" på en erhvervsskole er. Det er desuden væsentligt at forklare, hvem Fastholdelseskaravanen er.

Introduktionskurser:

Formålet med introduktionskurserne er, at forældrene får et kendskab til skolerne og de uddannelser, de tilbyder. At de får en viden om de krav og forventninger, der er til de unge og til dem som

forældre. Forventningerne til de unge drejer sig bl.a. om, at de skal lave lektier, møde hver dag til tiden og vise interesse for deres fag. Til forældrene handler det også om at vise interesse for deres børns uddannelse, fx ved at møde op til arrangementer på skolen, så som temaaftener for forældre, og til at spørge til deres børns lektier. Kommunikationen skal selvsagt ikke kun gå en vej, så formålet med kurserne er også, at forældrene får mulighed for at fortælle, hvad der er vigtigt for dem som forældre og få stillet nogle af de spørgsmål, de har vedrørende skolerne og deres børns uddannelses- og jobmuligheder.

Vi har udviklet en overordnet plan for introduktionskurserne i netværksgruppen, og herefter har hver skole selv designet deres kursus, men strukturen i kurserne er nogenlunde den samme for alle skoler (se endvidere bilag for beskrivelser af hvert introduktionskursus).

Introduktionskursernes opbygning:

Forældrene er blevet placeret i tolkegrupper, så tolkningerne har forstyrret mindst muligt. Herefter har der været en fælles velkomst, hvor forældrene præsenteres for skolernes uddannelsesmuligheder, hvad man kan blive, praktikmuligheder osv. Herefter en rundvisning på skolen, også i tolkegrupper med hver sin lærer/vejleder fra skolen og til sidst er vi flere af stederne blevet opdelt i forskellige rum, igen i tolkegrupperne, hvor en lærer/vejleder fra skolen, fortæller mere grundigt om uddannelsesmuligheder, og hvor der har været mulighed for at stille spørgsmål. Forældrene har også stillet spørgsmål i plenum og under rundvisningen, men disse mindre grupper har særligt været kendetegnet ved mere samtale og mindre envejskommunikation.

I foråret varede kurserne godt tre timer, dette kortede vi ned til ca. to timer i efteråret.

Dialog mellem forældre og skole:

Der er generelt blevet stillet mange spørgsmål på introduktionskurserne, både i plenum, under rundvisningen og i dialoggrupperne. Typisk har to-tre forældre stillet flest spørgsmål, men i dialoggrupperne har flere forældre deltaget aktivt i dialogen. Der er flere gange opstået dialoger mellem forældre og lærer, som har taget udgangspunkt i forældrenes spørgsmål og eventuelle bekymringer for deres børn. Spørgsmålene har ofte drejet sig om praktikmuligheder, da flere forældre frygter, at deres børn vil blive diskrimineret pga. deres etniske baggrund og derfor ikke kan få en praktikplads. Forældrene har også været meget interesseret i, hvilken løn man får som færdiguddannet i arbejde. En del af dialogen er derudover gået på skolens kontakt til forældrene. Flere forældre ønsker, at skolen kontakter dem, hvis der er problemer med deres børn. RHS har i denne forbindelse udarbejdet kontrakter, så de over 18-årige giver tilladelse til, at skolen kontakter deres forældre i tilfælde af problemer.

Rollemodeller:

Erhvervsskolerne havde alle udvalgt nogle elever, der går på skolen, som kunne agere 'rollemodeller' på introduktionskurset. Eleverne havde anden etnisk baggrund end dansk, og flere af dem kunne tale et af de sprog, som var repræsenteret blandt forældrene. Elevernes deltagelse i introduktionskurserne var en succes. Det var interessant at høre om uddannelsen fra nogen, der går der, og det virkede særlig godt i de tilfælde, hvor eleverne kunne tale nogle af forældrenes modersmål. Forældrene fik med rollemodellerne et levende eksempel på en erhvervsskoleelev og kunne tale med denne om, hvordan det var at gå på skolen og om at være i praktik/lære samt søge praktikplads.

Forældrenes tilbagemeldinger:

Efter hvert introduktionskursus har vi foretaget evalueringer i tolkegrupperne. Dvs. at tolkene, ud fra et spørgeskema, har talt med forældrene om, hvad der har været hhv. godt og skidt ved kurset, og hvordan kurserne for fremtiden kunne forbedres. Årsagen til at vi lod tolkene evaluere i små grupper var, at vi ville skabe et fortroligt rum, som også indbød til kritik. Vi undlod derfor at uddele spørgeskemaer, som forældrene selv skulle krydse af og lod i stedet tolkene spørge ind til, hvad der kunne forbedres. Forældrenes tilbagemeldinger var meget positive. De udtrykte, at de havde lært en mas-

se om skolen, at de var taknemmelige for den gode velkomst og for arrangementet i det hele taget. Flere forældre påpegede, at de meget gerne ville inviteres til lignende arrangementer i fremtiden.

Interval mellem kurserne:

Det er energikrævende for flere af forældrene at deltage i kurserne, og da mange af forældrene deltog i flere af kurserne, er det en idé at have et større interval mellem kurserne, end vi havde i dette projekt. I foråret lå kurserne to dage i træk og i efteråret med en dag imellem. Hvis man har mulighed for det, ville det være endnu bedre kun at have ét kursus om ugen.

Fremmøde:

Ved alle introduktionskurser har der været forældre, som ikke mødte op. Erfaringsmæssigt er det svært at sikre fremmødet til sådanne arrangementer, så vi er tilfredse med det samlede deltagerantal: 51 fremmødte ud af 77 tilmeldte. En af aftenerne var der trafikkaos i Roskilde, hvorfor kun 7 ud af 26 tilmeldte deltagere mødte op – det var skuffende, men må siges at skyldes en udefrakommende påvirkning.

For at sikre fremmøde har UU-vejlederne samt tolkene hentet nogle af familierne i bil, det gælder dog kun de forældre, der bor langt fra erhvervsskolerne. Endvidere har alle forældre modtaget et påmindelsesbrev en uge inden kurset samt modtaget et telefonopkald fra tolken eller vejleder et par dage i forvejen. Ved et besøg på en af skolerne viste det sig, at det ikke er tilstrækkeligt at ringe tre dage i forvejen: tre forældre, der ikke dukkede op, berettede i en telefonsamtale, uafhængigt af hinanden, at de havde glemt kurset, og at de var meget kede af det, fordi de gerne ville have deltaget. Der var blevet ringet til dem tre dage i forvejen, hvilket antyder, at det kan være relevant at ringe til alle forældre dagen inden.

Anbefalinger vedrørende introduktionskurser:

Generelt har det fungeret godt, når forældrene har været opdelt i mindre grupper, hvor der har været tid og plads til spørgsmål og til dialog mellem forældre og lærere.

Overordnet er det vigtige med introduktionskurserne at præsentere forældrene for skolerne og vise dem miljøet på skolen. Forældrene skal få et indblik i de uddannelses- og jobmuligheder, som skolen giver, men en minutøst gennemgang af uddannelsesforløbet er ikke relevant for alle forældre. Det er vigtigt at udvælge den væsentligste information, så forældrene ikke udsættes for informations *overload*. Det er ligeledes vigtigt, at underviserne taler langsomt og tydeligt, undgår forkortelser og husker at holde pauser, så tolkene har tid til at tolke.

Som beskrevet i ovenstående afsnit er det meget vigtigt at gøre en indsats for at sikre fremmødet. Dette er meget ressourcekrævende, men hvis der ikke gøres en indsats her, risikerer man at stå med et introduktionskursus uden fremmødte forældre.

Forankring:

Vi ønsker at forankre projektet ved at invitere etniske minoritetsforældre til at deltage i allerede eksisterende informationsaftener på erhvervsskoler i Roskilde og omegn. Til disse aftener vil UU-Roskilde sørge for tolke. Muligvis vil UU-Roskilde også afholde et fælles informationsmøde for målgruppen med tolke, inden vi sammen går over til skolernes arrangementer. På dette møde vil uddannelsessystemet blive forklaret, dvs. hvilke uddannelsesmuligheder de unge har efter folkeskolen, samt hvilke uddannelser man kan tage på den skole, vi sammen vil gå over og besøge. Vi vil bl.a. tage udgangspunkt i en power point, som UU-Roskilde har lavet, der kort og overskueligt viser opbygningen af det danske uddannelsessystem (se bilag).

For yderligere oplysninger:

UU-leder Frank Gravesen: frankbg@uu-roskilde.dk, tlf.: 3084 1205
Projektleder Dorte Mikkelsen: dortemik@uu-roskilde.dk, tlf.: 2966 8190
UU-vejleder Lisbeth Hellmers: lisbethh@uu-roskilde.dk, tlf.: 3084 1757
UU-vejleder Poul Jacobsen: poulj@uu-roskilde.dk, tlf.: 3084 1755
UU-vejleder Hans-Erik Germuth: hanserikg@uu-roskilde.dk, tlf.: 3084 1769